

Україна у фокусі

8 – 14 квітня

2013 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>Права людини і демократичні процеси.</i>	
<i>Помилування Юрія Луценка: поступка без каяття.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

8
квітня

Юрій Луценко не братиме участі в кампанії з виборів президента України 2015 року і усіляко підтримуватиме кандидата від опозиції на цей пост. Про це він повідомив у перших інтерв'ю по виході із в'язниці. Як зазначив опозиціонер, він не стане четвертим опозиційним лідером, допомагатиме парламентській меншості й візьме курс на координацію діяльності тих, хто прагне створити нову українську республіку.

«Першим правильним кроком української влади» назвали у Брюсселі звільнення політв'язня Юрія Луценка. Комісар ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства Штефан Фюле привітав рішення Президента Віктора Януковича про помилування Юрія Луценка, наголосивши, що це «перший, але важливий крок для вирішення питання вибіркового правосуддя». Визволення Луценка пов'язують у Європі й з успіхом місії експрезидентів Олександра Квасневського та Пета Кокса. Зокрема, президент Європейського парламенту Мартін Шульц подякував наглядовій місії Кокса-Квасневського за зусилля зі звільнення экс-міністра МВС України.

9
квітня

Віце-президент Європарламенту Яцек Протасевич закликав українську владу звільнити экс-прем'єра Юлію Тимошенко. За його словами, звільнення экс-міністра Юрія Луценка «все ще не достатній крок до виконання вимог ЄС на шляху до більшої інтеграції України з Європейським Союзом». Вжити аналогічних заходів щодо Юлії Тимошенко у зв'язку з помилуванням Луценка просять й Сполучені Штати та організація Freedom House.

10
квітня

З клопотанням про помилування Юлії Тимошенко до Віктора Януковича звернулася Українська Гельсінська спілка з прав людини. Правозахисники закликали Віктора Януковича помилувати ув'язнену опозиціонерку, посилаючись на стан її здоров'я, який потребує постійного нагляду та контролю в спеціалізованих медичних закладах.

Уповноважена Верховної Ради з прав людини Валерія Лутковська вважає передчасним звертатися до Президента Віктора Януковича з проханням про помилування Юлії Тимошенко. За словами омбудсмена, справи цих двох ув'язнених є різними з точки зору завершеності всіх процедур.

Вищий спеціалізований суд не задовольнив касаційну скаргу на другий вирок Юрію Луценку щодо незаконного стеження у справі отруєння Віктора Ющенка. І хоч рішення суду не мало фактичних наслідків з урахуванням відбутих 2 років позбавлення волі та помилування за першим вироком, проте захисники экс-міністра заявили, що «це рішення більш цинічне, ніж перше».

11
квітня

Доки не завершаться судові розгляди у справах Юлії Тимошенко, порушувати питання її помилування неможливо. Про це заявив Президент Віктор Янукович під час робочої поїздки до Миколаєва.

Посол Словаччини Павол Гамжік закликав опозиціонерів розблокувати парламент і голосувати за закони, необхідні для підписання угоди про асоціацію – навіть у редакції, запропонованій провладною більшістю. Дипломат наголосив, що парламент, який не працює, – стоїть на перешкоді успішній євроінтеграції України.

Юлія Тимошенко звернулась до керівника Качанівської колонії із заявою про те, що хоче зустрітися з Юрієм Луценком до 15 квітня. У зверненні з нагоди звільнення Луценка, розміщеному на офіційному сайті Юлії Тимошенко, ув'язнена назвала визволення экс-міністра МВС великою подією для України.

12
квітня

Верховна Рада України буде розблокована і запрацює наступного тижня. Про це заявив голова фракції «Батьківщина» Арсеній Яценюк. За його словами, Партія регіонів вже внесла до порядку денного роботи парламенту усі чотири питання, що їх вимагала розглянути опозиція, – вибори мера Києва, скасування пенсійної реформи, відставка уряду, а також декриміналізація статті, за якою засуджено экс-прем'єра Юлію Тимошенко.

Лідери опозиційних сил Арсеній Яценюк і Олександр Турчинов, экс-міністр внутрішніх справ Юрій Луценко, а також низка опозиційних депутатів приїхали до харківської лікарні «Укрзалізниці» відвідати Юлію Тимошенко. Зустріч з ув'язненою вони планували провести перед акцією протесту «Вставай, Україно!» у Харкові. Однак зустрітися їм з Юлією Тимошенко не вдалось.

Опозиція провела в Харкові черговий марш протесту у рамках загальнонаціональної акції «Вставай, Україно!». Щоб завадити акції, вулиці та мости Харкова, якими мала пройти опозиція, були перекриті, площа, де мали намір зібратися учасників ходи, була заблокована сотнею одиниць комунального транспорту. Через штучне перешкоджання акції опозиції народні депутати подали в правоохоронні органи заяву про злочин.

II. Аналітична довідка

✓ Права людини і демократичні процеси

ПОМИЛУВАННЯ ЮРІЯ ЛУЦЕНКА: ПОСТУПКА БЕЗ КАЯТТЯ

7 квітня Президент України Віктор Янукович підписав указ про помилування шести засуджених осіб, в числі яких були колишні міністри в уряді Юлії Тимошенко – Юрій Луценко та Георгій Філіпчук. І якщо останній і раніше перебував на волі, відбуваючи покарання у вигляді двох років ув'язнення умовно, то экс-міністр внутрішніх справ того ж дня був звільнений із Менської виправної колонії. Помилування Луценка спричинило схвальні відгуки європейських інституцій і опозиційних політиків, тоді як сам колишній в'язень запевнив, що не створюватиме власну партію і не балотуватиметься на майбутніх виборах, а натомість візьметься за організацію широкого громадського руху.

Чи вплине звільнення Юрія Луценка на відносини України з ЄС? Яку роль відіграватиме экс-міністр у політичному житті країни?

Торги тривають

Цілком очевидно, що основним мотивом, яким керувався Віктор Янукович при помилуванні Луценка, було його бажання продемонструвати свою готовність іти на поступки перед ЄС і зробити підписання Угоди про асоціацію з ним у листопаді цього року більш вірогідним. При цьому в око впадав надто компромісний характер президентського указу, який навіть не зняв із Луценка судимість і залишив у силі судову заборону обіймати державні посади протягом трьох років. Це прямо вказує на бажання президента залишити за Луценком образ кримінального злочинця в очах як українського суспільства, так і європейських політиків. Крім того, так Янукович намагався зняти із себе всю відповідальність за неправосудні вироки Луценку і де-факто проігнорував проблему відсутності

незалежного судочинства в Україні. Характерно, що вже 10 квітня касаційна інстанція підтвердила другий вирок Луценка, винесений 17 серпня минулого року, що, втім, не мало жодних фактичних наслідків.

Однак це навряд чи завадить Януковичу використовувати помилування Луценка як предмет торгів у переговорах із європейськими чиновниками. У його розумінні це може стати саме тим позитивним сигналом, якого чиновники ЄС очікували від України до травня цього року. З іншого боку, так само очевидно, що самого лише помилування Луценка для підписання Угоди про асоціації буде замало, адже це потребує вирішення ще одного питання – звільнення Юлії Тимошенко. Зрозуміло, що зважаючи на характер ставлення Януковича до Тимошенко, до травня цього не

станеться, проте переговірники з українського боку можуть вдаватися до перевіреної тактики туманних обіцянок своїм європейським колегам з приводу розв'язання цієї проблеми в найближчому майбутньому. Ймовірність підкріплення таких обіцянок реальними кроками, втім, наразі дуже низька, в той час як

європейські чиновники, навчені досвідом спілкування з українським президентом, ставитимуться до цих декларацій з великою обережністю. Відповідно, без вирішення справи Тимошенко одне помилування Луценка не переконає ЄС в необхідності підписати Угоду про асоціацію з Україною.

Поміч чи тягар?

Рішення Луценка повернутися до політичної діяльності після власного звільнення не стало несподіванкою, однак викликало суперечливу реакцію в експертному товаристві. Частина оглядачів побачила в цьому загрозу подальшого розпорошення опозиційних сил завдяки появі ще одного центру впливу. В цьому контексті показовою стала швидкість, з якою в пресі з'явилася інформація про формування кістяка майбутнього суспільно-політичного руху довкола Луценка, в який мають увійти його давні колеги. З іншого боку, якщо ця ініціатива набуде вигляду не політичної партії, а громадського руху, як і обіцяв Луценко, вона, навпаки, може принести відчутну користь опозиційним силам. І сам Луценко, зважаючи на його організаційні здібності та авторитетний для багатьох багаж політв'язня, й імовірна громадянська платформа з його участю можуть відіграти роль комунікаторів опозиції з населенням, чого їй нині конче бракує. Крім того, якщо на президентських виборах 2015 р. Луценко дотримається свого слова та підтримає єдиного кандидата від опозиції, це також дасть останньому відчутну перевагу.

Зрештою, вихід Луценка на волю можна розглядати і з огляду на подальше розгортання стратегії з

остаточної концентрації влади в президентській адміністрації та нівелювання всіх інших центрів впливу завдяки інструменту всенародного референдуму, законодавчий механізм проведення якого прописано вкрай маніпулятивно. Активне обговорення цього питання протягом тижня дала підстави деяким експертам говорити про те, що звільнення Луценка добре вписується саме в цей контекст. Іншими словами, якщо сценарій із проведенням референдуму, який передбачає переобрання Верховної Ради за мажоритарною виборчою системою буде запущено, Янукович сподіватиметься нівелювати загрози з боку будь-яких політичних опонентів, у тому числі Луценка. Така ініціатива буде спрямована на виконання одразу двох завдань: формування повністю лояльного до президента парламенту та запровадження практики ухвалення важливих політичних рішень на референдумі. Небезпека такого сценарію більш ніж очевидна – ключовий для демократії механізм політичного представництва інтересів населення буде знищено під корінь.

Висновки

Таким чином, помилування Юрія Луценка стало вкрай компромісною поступкою Віктора Януковича перед ЄС, яку він сподіватиметься виторгувати на підписання Угоди про асоціацію в листопаді цього року. Втім, без звільнення Юлії Тимошенко, яке наразі виглядає вкрай малоймовірним, шансів на успіх цей задум не матиме.

Прогнози експертів щодо ролі Луценка на волі мали суперечливий характер, хоча з його потенціалом організатора та набутим у суспільстві авторитетом він може дати опозиції куди більше користі, ніж шкоди. Утім, якщо владі вдасться реалізувати власний сценарій із проведення референдуму, роль і Луценка, й будь-яких інших опозиційних політиків може бути зведена на маргінес.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
